

MINISTERE DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA
REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE
CLASSEMENT COMME MONUMENT
DES FACADES ET DE LA TOITURE,
AINSI QUE DE CERTAINES PARTIES
DE L'INTERIEUR DE L'ATHENEE
FUNCK-ANDRE SIS RUE DES
CAPUCINS, 58 A BRUXELLES

Le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la
conservation du patrimoine immobilier,
notamment l'article 18 ;

Sur la proposition du Ministre-Président
chargé des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du
Logement et des Monuments et Sites,

ARRETE :

Article 1er - Est entamée la procédure de
classement comme monument des façades et
de la toiture, du vestibule, du préau, de
l'escalier principal ainsi que de la totalité des
sgraffites, ferronneries, luminaires et
menuiseries d'origine de l'athénée Funck-
André sis rue des Capucins, 58 à Bruxelles,
connu au cadastre de Bruxelles, 9ème
division, section K, 6ème feuille, parcelle
n° 1173 x, en raison de leur intérêt historique
et artistique, précisé dans l'annexe I du
présent arrêté.

MINISTERIE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFD-
STEDELIJKE REGERING HOUDENDE
INSTELLING VAN DE PROCEDURE
TOT BESCHERMING ALS MONUMENT
VAN DE GEVELS EN BEDAKING
EVENALS VAN BEPAALDE DELEN
VAN HET INTERIEUR VAN
HET « ATHENEE FUNCK-ANDRE »,
GELEGEN KAPUCIJNENSTRAAT 58 TE
BRUSSEL.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerende
erfgoed, inzonderheid op artikel 18 ;

Op de voordracht van de Minister-Voorzitter
belast met Plaatselijke Besturen,
Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten
en Landschappen,

BESLUIT :

Artikel 1 - Wordt aangevat de procedure tot
bescherming als monument van de gevels en
bedaking, van de vestibule, de overdekte
speelplaats, de hoofdtrap evenals van de
totaliteit van de oorspronkelijke sgraffiti en
verlichting en van het oorspronkelijke
ijzerwerk en houtwerk van het « athénée
Funck-André » gelegen Kapucijnenvoerstraat
58 te Brussel, bekend ten kadaster te
Brussel, 9de afdeling, sectie K, 6de blad,
perceel nr. 1173 x, wegens hun historische
en artistieke waarde, zoals nader bepaald in
bijlage I gevoegd bij dit besluit.

Art. 2 - La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 - Le ministre qui a les monuments et sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 28.11.1996

Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

Art. 2 - De vrijwaringszone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde monument betreft het geheel van de percelen en de wegen, evenals gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan gevoegd in bijlage II van dit besluit.

Art. 3 - De minister bevoegd voor de monumenten en landschappen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 28.11.1996

Door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Charles PICQUE.

Copie certifiée conforme Voor eenalukdend verklaard afschrift

Nadine SOUGNÉ

GRBC - Chancellerie

BHR - Kanselari

ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DES FACADES ET DE LA
TOITURE, AINSI QUE DE CERTAINES PARTIES DE L'INTERIEUR DE L'ATHENEE FUNCK-ANDRE SIS
RUE DES CAPUCINS, 58 A BRUXELLES

Réf. cadastrale : 9ème division, section K, 6ème feuille, parcelle n° 1173 x.

Description sommaire :

C'est entre 1908 et 1910 qu'a été construite sur les plans de l'architecte Henri Jacobs l'ancienne école normale Emile André

La façade principale, en pierre blanche et pierre bleue compte quatre niveaux et trois larges travées rythmées par les trumeaux du registre inférieur et les pilastres d'ordre colossal du registre supérieur. Ce rythme est repris dans la division tripartite des baies qui accentue la verticalité de la composition. Au-dessus de l'entresol, un entablement à corniche dont la frise porte l'inscription « ECOLE NORMALE - NORMAAL SCHOOL » marque cependant une forte division horizontale.

Les trois ailes abritant les classes et la salle de gymnastique s'organisent autour d'un vaste préau s'élevant sur deux niveaux. Ces ailes sont séparées par deux cours de récréation pourvues à l'origine d'imposantes marquises malencontreusement démontées. Les façades donnant sur les cours marient pierre blanche, pierre bleue et brique de différentes couleurs. Des cours anglaises à garde-corps en ferronnerie éclairent les sous-sols. Dans la cour Est s'élève une haute cheminée en brique.

Intérieur. Dans le vestibule d'entrée, une plaque surmontée d'un sgraffite - coq et feuillage - commémore l'inauguration de l'école en 1910. Face à celle-ci, deux portes jumelées sont surmontées d'un tympan orné d'un autre sgraffite : chouette et feuillage.

Le préau est couvert de voussettes stuquées de motifs floraux. Le long côté donnant sur la cour est percé de grandes fenêtres disposées sur deux niveaux. Des arcades en anse de panier animent le mur du fond. Leurs tympans sont ornés de sgraffites à motifs allégoriques évoquant les matières enseignées : poésie, chimie, géographie, etc. Une allégorie de la Ville de Bruxelles orne également la partie haute du mur latéral Ouest, aveugle (et contre lequel s'élève un escalier moderne en béton menant aux extensions de l'école vers la rue Blaes). La totalité de ces sgraffites sont l'œuvre de Privat Livemont. Dans le mur Est s'ouvre l'escalier principal. Une haute lampe en fer forgé en marque le départ de rampe. Cette dernière ainsi que le limon sont également en fer. Au premier étage, l'escalier débouche sur une galerie à structure métallique portée par des consoles et à garde-corps en ferronnerie. Cette galerie longe le préau sur trois côtés. A l'Est, une volée mène à la porte d'entrée du bureau du directeur.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier :

Intérêt historique et artistique :

L'ancienne école normale Emile André est la première école normale pour jeunes filles, fondée en 1878 par l'Association pour l'Instruction et l'Education des Femmes. Etablie dans un premier temps dans l'ancien couvent des Sœurs-Noires, elle sera reprise par la ville de Bruxelles qui cherche vers 1900 à la doter de nouveaux locaux. La ville fera appel à l'architecte Henri Jacobs (1864-1935) pour en concevoir les plans. Un premier projet est daté de 1902. Les plans définitifs sont de 1906.

Auteur d'une quinzaine d'écoles dans la région bruxelloise dont le remarquable complexe scolaire Josaphat à Schaerbeek, Jacobs avait développé un savoir-faire évident dans le domaine de l'architecture scolaire. C'est avec le plus grand soin qu'il s'est attaché à répondre à toutes les exigences propres à ce type d'aménagements collectifs, notamment en matière d'aération et d'éclairage tant naturel qu'artificiel, ainsi qu'en témoignent encore les superbes lampes Art nouveau du préau.

Rationalité du plan et mise en œuvre harmonieuse des matériaux concourent à faire de cette école un modèle du genre. Dans l'esprit de progrès qui a caractérisé le tournant du siècle, le bâtiment devait par ses qualités architecturales compléter l'enseignement en donnant aux élèves le goût du beau allié à celui du bien.

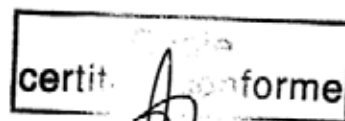
L'élégance du dessin des ferronneries est tout aussi remarquable. Quant aux sgraffites, ils témoignent du grand talent de Privat Livemont (1861-1936). Cet artiste marqué par le courant symboliste et qui fut aussi affichiste, a collaboré à plusieurs reprises avec Jacobs. Ses sgraffites s'intègrent parfaitement à l'architecture dont ils renforcent par leurs motifs allégoriques le message pédagogique.

Encore marqué par l'héritage éclectique, « Emile André » se révèle un exemple particulièrement heureux d'Art nouveau appliqué à un édifice public. A ce titre et en temps que témoin d'un moment privilégié de l'histoire des institutions pédagogiques, le bien mérite pleinement d'être mis en valeur par une mesure de classement.

Vu pour être annexé à l'arrêté du **28.11.1996**

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

Charles PICQUE.

NADINE SOUGNÉ
CHANCELLERIE

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE GEVELS EN BEDAKING EVENALS VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET «ATHENEE FUNCK-ANDRE », GELEGEN KAPUCIJNENSTRAAT 58 TE BRUSSEL.

Kadastrale gegevens : 9de afdeling, sectie K, 6de blad, perceel nr. 1173 x.

Beknopte beschrijving :

De voormalige normaalschool Emile André werd tussen 1908 en 1910 gebouwd naar een ontwerp van architect Henri Jacobs.

De hoofdgevel in natuursteen en blauwe hardsteen telt vier bouwlagen en drie brede traveeën en wordt verticaal geritmeerd door de penanten van de benedenbouw en de monumentale pilasters in de bovenbouw. Dit verticaliserend effect wordt nog versterkt door de drieledige verdeling van de muuropeningen. De als een entablement opgevatte puilijst boven de entresol omvat een kroonlijst en een fries met het opschrift « ECOLE NORMALE - NORMAAL SCHOOL », wat voor een horizontaliserende geleding zorgt.

Rond een grote overdekte speelplaats strekken zich drie vleugels van twee bouwlagen uit waarin de klaslokalen en de turnzaal zijn ondergebracht. Deze vleugels zijn van mekaar gescheiden door twee open speelplaatsen, oorspronkelijk voorzien van imposante markiezen die nu spijtig genoeg uit mekaar gehaald zijn. De gevels die op de speelplaatsen uitkijken, combineren natuursteen, arduin en verschillende kleuren baksteen. De kelderverdiepingen worden van licht voorzien via « cours anglaises » met ijzeren leuning. Op de oostelijke speelplaats bevindt zich een hoge vrijstaande bakstenen schoorsteen.

Interieur. In de vestibule gedenken een gevelplaat en een bekronende sgraffitovoorstelling - met haan en bladwerk - de inwijding van de school in 1910. Hiertegenover bevinden zich twee gekoppelde deuren met een tweede sgraffitovoorstelling - uil en bladwerk - in het tympaan.

De overdekte binnenplaats heeft een trogoverwelving, voorzien van stucdecoratie met florale motieven. De lange gevel die uitkijkt op de speelplaats bezit grote muuropeningen in beide bouwlagen. Een arcade van korfbogen loopt over de muur hiertegenover. Hun tympanen bevatten sgraffitomotieven met allegorische voorstellingen van deverschillende leervakken, zoals poëzie, chemie en aardrijkskunde. De korte blinde westmuur (waartegen een moderne betonnen trap werd gebouwd die naar het later toegevoegd gedeelte in de Blaesstraat leidt) is in het bovenste register opgeluisterd met een allegorie van de Stad Brussel. Alle sgraffiti is van de hand van Privat Livemont. Aan de oostmuur begint de hoofdtrap. De trappaal wordt gevormd door een hoge smeedijzeren lamp. De leuning is eveneens in ijzer. Op de eerste verdieping komt de trap uit op een galerij met metalen structuur en consoles en met een ijzeren leuning. Deze galerij loopt langs drie zijden van de overdekte binnenplaats. Aan de oostzijde leidt een trap naar het kantoor van de directeur.

Waarde van het goed volgens de maatstaven vastgesteld in artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed :

Historische en artistieke waarde :

De voormalige normaalschool Emile André was de eerste normaalschool voor meisjes. Ze werd in 1878 gesticht door de « Association pour l'Instruction et l'Education des Femmes ». Aanvankelijk was de school ondergebracht in het voormalig zwartzusterklooster, nadien werd ze overgenomen door de Stad Brussel die rond 1900 op zoek ging naar een nieuw onderdak. De Stad deed een beroep op de architect Henri Jacobs (1864-1935) om plannen uit te tekenen. Een eerste voorontwerp dateert van 1902, de definitieve plannen zijn van 1906. Met een vijftiental scholen in het Brussels Gewest op zijn naam, waaronder het opmerkelijk scholencomplex Josaphat in Schaarbeek, had Jacobs heel wat ervaring opgedaan op het gebied van schoolarchitectuur. Hij was er dan ook erg op bedacht tegemoet te komen aan alle eisen die dit soort publieke gebouwen stellen, zoals de verluchting en de deels natuurlijke, deels kunstmatige verlichting waarvan de schitterende art-nouveaulampen in de overdekte speelplaats nog getuigen.

Het rationeel uitgewerkte plan en het harmonieuze materiaalgebruik maken van dit gebouw een modelschool. In de geest van de vooruitgang die zo typisch was voor de eeuwwisseling, moesten de architecturale kwaliteiten van dit gebouw een aanvulling vormen voor het onderwijs dat aan de leerlingen de zin voor het schone, verbonden aan die van het goede, moest bijbrengen.

Het elegante ijzerwerk is eveneens van een opmerkelijke kwaliteit. De sgraffiti getuigen dan weer van het grote talent van Privat Livemont (1861-1936). Deze symbolistisch geïnspireerde kunstenaar die ook als afficheontwerper werkzaam was, werkte herhaaldelijk samen met Jacobs. Zijn sgraffiti passen perfect bij hun architecturale context en hun allegorische motieven versterken nog eens de pedagogische boodschap.

Hoewel het eclectisch nalatenschap nog zichtbaar is in de « Emile André », vormt de school een bijzonder gelukkig voorbeeld van art nouveau die toegepast wordt op een openbaar gebouw. In dit opzicht en als bevoorrechte getuige van de geschiedenis van de pedagogische instellingen, verdient het goed dan ook volledig tot zijn recht te komen door een beschermingsmaatregel.

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 28.11.1996

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Charles PICQUE

VOOR EENS LUIDEND
VERKLAARD BESCHRIJFT

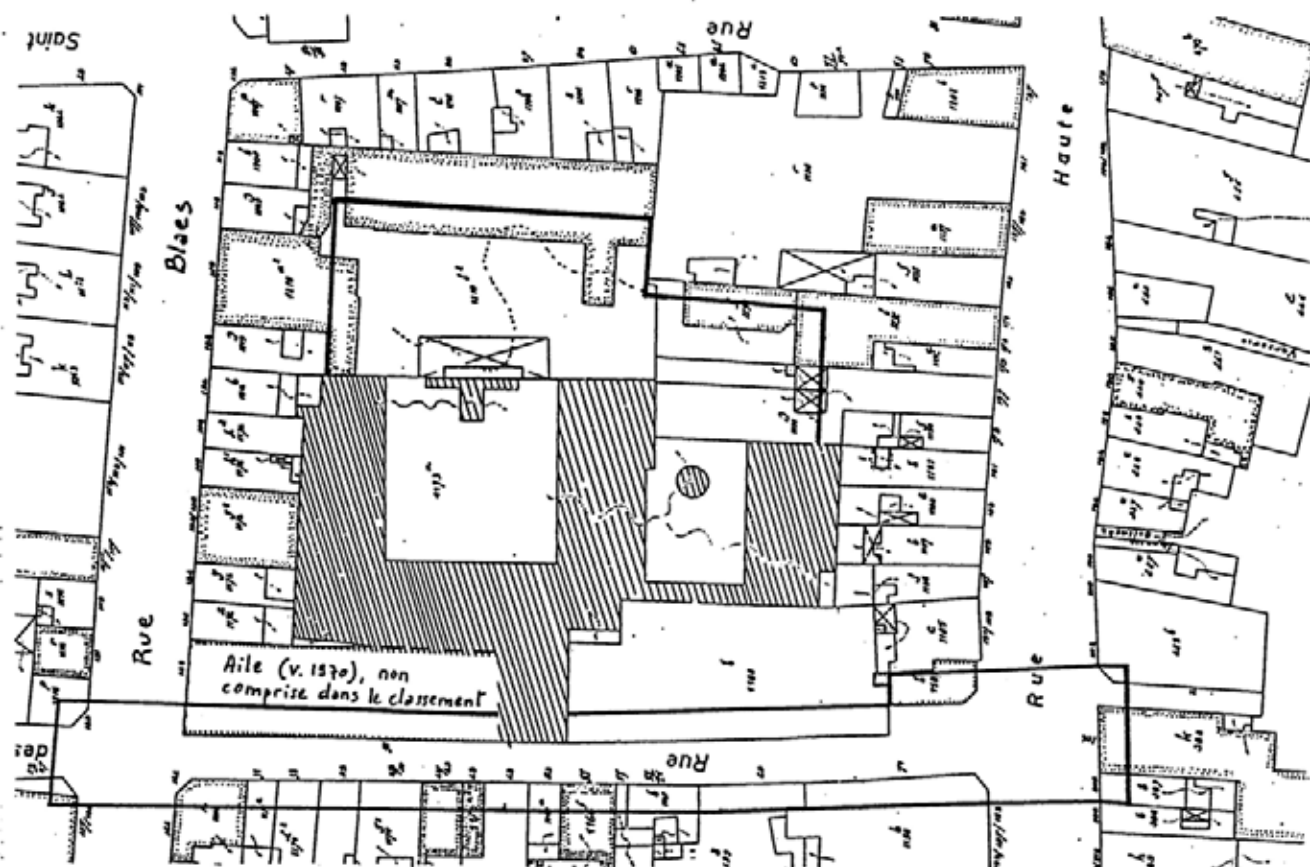
NADINE SOUQUET
KANSELARIS

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DES FACADES ET DE LA TOITURE, AINSI QUE DE CERTAINES PARTIES DE L'INTERIEUR DE L'ATHENEE FUNCK-ANDRE SIS RUE DES CAPUCINS, 58 A BRUXELLES.

BILAGE II BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE GEVELS EN BEDAKING EVENALS VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET «ATHENEE FUNCK-ANDRE», GELEGEN KAPUCIJNENSTRAAT 58 TE BRUSSEL.

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

Vu pour être annexé à l'arrêté du 28.11.1986

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 28.11.1986.

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Charles PICQUET Copie certifiée conforme Voor eensluidend verklaard afschrift

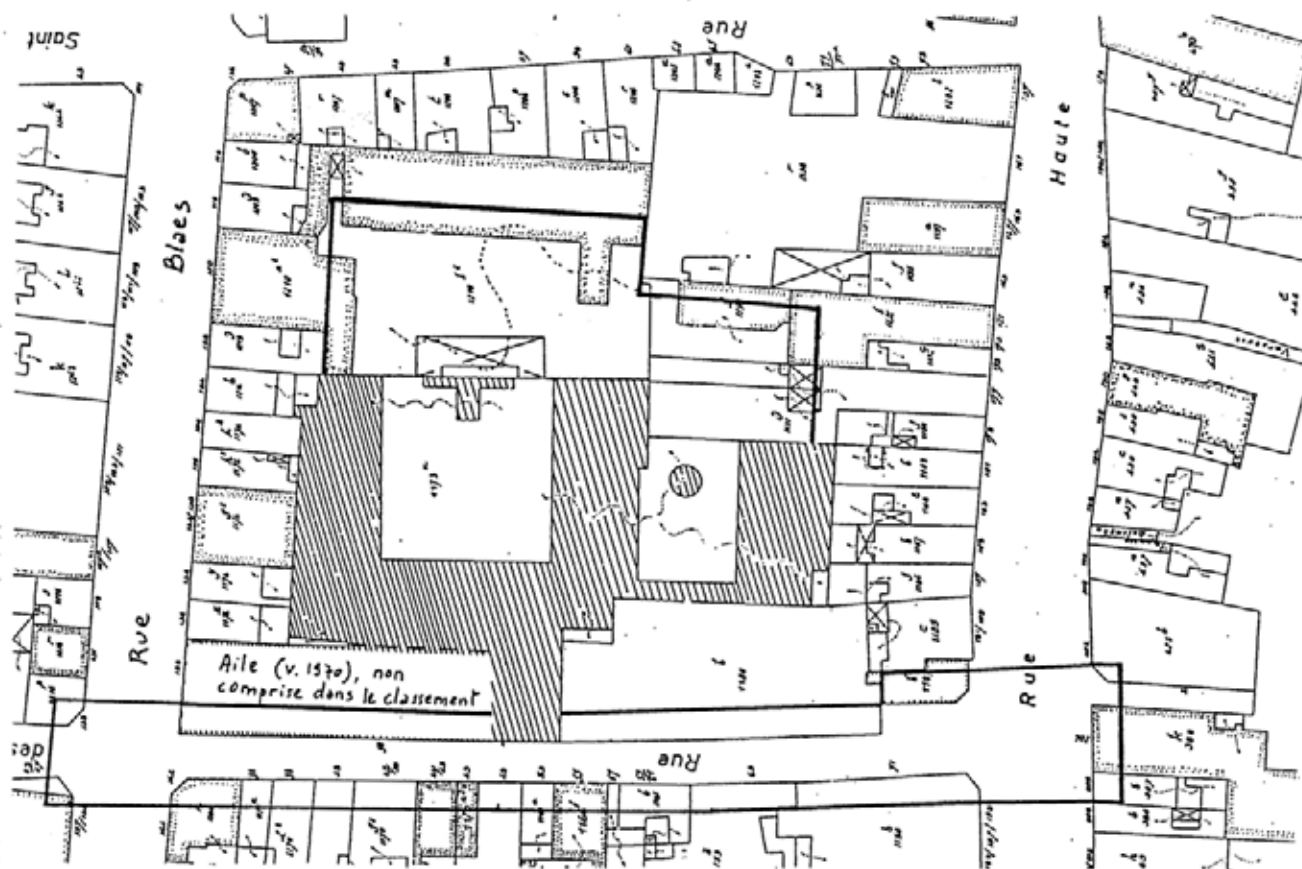
Nadine SOUGNÉ

ANNEXE II A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME MONUMENT DES FACADES ET DE LA TOITURE, AINSI QUE DE CERTAINES PARTIES DE L'INTERIEUR DE L'ATHENEE FUNCK-ANDRE SIS RUE DES CAPUCINS, 58 A BRUXELLES.

BIJLAGE II BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE GEVELS EN BEDAKING EVENALS VAN BEPAALDE DELEN VAN HET INTERIEUR VAN HET «ATHENEE FUNCK-ANDRE», GELEGEN KAPUCIJNENSTRAAT 58 TE BRUSSEL.

DELIMITATION DE LA ZONE DE PROTECTION

AFBAKENING VAN DE VRIJWARINGSZONE

Vu pour être annexé à l'arrêté du 28.11.1996

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale et Ministre des Pouvoirs locaux, de l'Emploi, du Logement et des Monuments et Sites,

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 28.11.1996.

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en Minister van Plaatselijke Besturen, Tewerkstelling, Huisvesting en Monumenten en Landschappen,

Charles PICQUE

Voor eensluidend afschrift
Pour copie conforme

J. LAURENT